

ΟΤΑΝ ΟΙ ΣΤΡΑΤΟΚΡΑΤΕΣ ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΕΙΡΗΝΙΣΤΕΣ (ΚΑΙ ΤΑΝΑΠΑΛΙΝ)

Τρεις τρόποι προσέγγισης του πολέμου στην πρώην Γιουγκοσλαβία κυριαρχούν τα τελευταία χρόνια κι έχουν οδηγήσει σε σωρεία λανθασμένων συμπερασμάτων γύρω από την κοινωνική και πολιτική κατάσταση στην περιοχή. Ο πρώτος και πλέον διαδεδομένος απ' αυτούς σηματοδοτείται από τ' ανθρωπιστικά και ειρηνιστικά πιστεύω και θεωρεί ότι ο πόλεμος είναι απλώς προϊόν κακόβουλων πολιτικών ενεργειών. Αφού για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα εναπόθεσε τις ελπίδες του για κατάπαυση του πυρός στη στρατιωτική επέμβαση του Οργανισμού Ηνωμένων Πολιτειών, σήμερα περιορίζεται στις εκκλήσεις φιλανθρωπικής βοήθειας και στις προτροπές σύναψης (άκαρπων) συμφωνιών. Ο δεύτερος τρόπος βασίζεται στη λενινιστική ιδεολογία και -παρ' όλες τις αποδείξεις περί του αντιθέτου- εξακολουθεί να βλέπει στον πόλεμο "τον αγώνα των καταπιεσμένων λαών για την εθνική τους ανεξαρτησία". Ο τρίτος διατείνεται ότι μέσω του αποκαλούμενου εμφυλίου πολέμου οι αντιμαχόμενες εθνικιστικές μερίδες εξυπηρετούν τ' αντικρουόμενα συμφέροντα των μεγάλων δυτικών δυνάμεων. Πράγμα που μας φέρνει στο μυαλό μονόπλευρες εκτιμήσεις σαν αυτή της Ρόζας Λούξεμπουργκ που, κατά τη διάρκεια των Βαλκανικών Πολέμων και του Α' Παγκόσμιου, είχε υποστηρίξει την άποψη ότι "η Σερβία δεν είναι παρά μόνο ένα πίονι στην ιμπεριαλιστική σκακιέρα της παγκόσμιας πολιτικής".

Η πρώτη μέθοδος και ειδικότερα η τελευταία είναι οι πλέον παράλογες μια και προωθούν μιá αστυνομική αντίληψη της ιστορίας. Τα γεγονότα στην πρώην Γιουγκοσλαβία δε μπορούν να γίνουν κατανοητά όταν σκεφτόμαστε με όρους καλών ή κακών ατομικών πράξεων ούτε μπορούν να εξηγηθούν σαν το αποτέλεσμα ενός συνόλου εξωτερικών ως προς αυτά ενεργειών. Όσον αφορά τις Τροτσκιστικές ή παρόμοιες ψευδαισθήσεις: η "ηρωική" εποχή των αποκαλούμενων εθνικοαπελευθερωτικών αγώνων έχει περάσει ανεπιστρεπτή. Είναι καιρός να στρέψει κανείς την προσοχή του στην ιστορία των ταξικών αγώνων στην πρώην Γιουγκοσλαβία μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο.

Σφηνωμένη ανάμεσα στο δυτικό καπιταλιστικό και το σταλινικό μπλοκ, η γιουγκοσλαβική "κομμουνιστική" γραφειοκρατία κατάφερε να επιβιώσει χάρη στο μακροχρόνιο συμβιβασμό της με το προλεταριάτο και τους αγρότες. Αναφερόμαστε στο περίφημο "Βασικό νόμο για την εργατική αυτοδιαχείριση" του 1950 και στη προηγηθείσα διανομή οκτώ εκατομμυρίων στρεμμάτων γης συν παραγραφή χρεών σε 250.000 φτωχές αγροτικές οικογένειες. Ο συμβιβασμός έφτασε στο τέλος του τη δεκαετία του 60 όταν οι διαμάχες ανάμεσα στην κεντρική γραφειοκρατία, τους τοπικούς αξιωματούχους και τους διευθυντές των επιχειρήσεων πάνω στα θέματα "αναπτυξιακής πολιτικής" οδήγησε στη φιλελεύθερη οικονομική μεταρρύθμιση του 1965. Σύμφωνα με τον Νήλ Φερνάντεζ, κάτω από τις ετικέτες "φιλελεύθεροι"- "συντηρητικοί", ήρθαν αντιμέτωποι "από τη μια μεριά οι ηγέτες που επιδίωκαν ένα βαθμό ανεξαρτησίας και οικονομικής αυτάρκειας της Κροατίας και της Σλοβενίας, και από την άλλη εκείνοι που ενδιαφέρονταν για τη διατήρηση του μηχανισμού των κεντρικά κατευθυνόμενων επενδύσεων, της συνολικής ανάπτυξης του εθνικού κεφαλαίου και της πρωτοκαθεδρίας του Βελιγραδίου και της Σερβίας στη "διοίκηση"(1). Οι μεταρρυθμίσεις δε νομιμοποίησαν απλώς τον καπιταλισμό στη Γιουγκοσλαβία αποκεντρώνοντας την επενδυτική πολιτική, μειώνοντας τους μισθούς και τις θέσεις εργασίας (στ' αποκαλούμενα "πολιτικά" εργοστάσια κυρίως) και φιλελευθεροποιώντας το εξωτερικό εμπόριο· εμποδίζοντας τη μεταφορά υπεραξίας από το Βορρά στο Νότο, αποκάλυψαν επίσης το γεγονός ότι τ' αντικρουόμενα οικονομικά και πολιτικά συμφέροντα

(1) Neil Fernandez, "Class struggle and capitalism in Yugoslavia, 1918-1967".

μετασχηματίζονταν ταχέως σε εθνικιστική διαμάχη Βορρά-Νότου.

Μια έρευνα των στάσεων εργασίας στην περίοδο 1964-66 ανακάλυψε ότι στην πλειοψηφία τους στρέφονταν ενάντια στην άνιση κατανομή των εισοδημάτων και τη σύνδεση μισθού-παραγωγικότητας, πράγμα που σημαίνει ότι οι γιουγκοσλάβοι εργάτες είχαν παραπάρει σοβαρά τη σοσιαλιστική φρασεολογία. Όμως ούτε οι εργάτες ούτε η διεθνιστική ριζοσπαστική πτέρυγα του φοιτητικού κινήματος του 1968 στο Βελιγράδι κατάφεραν από κοινού να περάσουν σε διαρκείς αυτόνομους αγώνες προς μια αληθινά αυτοδιευθυνόμενη κοινωνία ("αυτή που έχουμε ισχύει μόνο στα χαρτιά" έγραφε ένας φοιτητής στην Student, Απρίλης 1968). Αντίθετα, ακολούθησαν μεγάλες εθνικιστικές διαδηλώσεις στην Πρίστινα το Νοέμβρη του 68 για την αυτονομία του Κόσοβο και, το κυριώτερο, στην Κροατία το 1971-72 που αυτές τελικά οδήγησαν στην αλλαγή του συντάγματος το 1974. Το νέο σύνταγμα μετέτρεψε το Κόσοβο και τη Βοϊβοντίνη -επαρχίες της Σερβίας- σε αυτόνομες περιφέρειες και τη Γιουγκοσλαβία σε συνομοσπονδία ημι-κυρίαρχων κρατών με ανεξάρτητη οικονομική πολιτική, δική τους αστυνομία και το δικαίωμα να προβάλλουν βέτο στους ομοσπονδιακούς νόμους.

Η Λίγκα των "κομμουνιστών" γραφειοκρατών προσπάθησε να συντηρήσει τον κεντρικό ενοποιητικό της ρόλο ως "αντιπροσώπων των εργατών" ενδυναμώνοντας τους δύο εναπομείναντες γιουγκοσλαβικούς θεσμούς, το στρατό και την αποκαλούμενη εργατική αυτοδιαχείριση. Μέσα στα επόμενα χρόνια, και η προσπάθεια στρατιωτικοποίησης των κοινωνικών σχέσεων ως ένα βαθμό και η ανάθεση στα "εργατικά συμβούλια" ρόλου ανάλογου μ'αυτόν των δυτικών ρεφορμιστικών κομμάτων και συνδικάτων απέτυχαν παταγωδώς. Στα μέσα της δεκαετίας του 80, το βιοτικό επίπεδο είχε χειροτερέψει. Οι τεχνοκράτες και οι τοπικοί γραφειοκράτες είχαν επικρατήσει των συγκεντρωτιστών ιδεολόγων. Ο γιουγκοσλαβικός "λαϊκός" στρατός δε μπορούσε να προσφέρει το συνδετικό κρίκο που θα κρατούσε τη χώρα ενωμένη γιατί ήταν ο ένοπλος βραχίον του Κόμματος και καθώς το Κόμμα αποσυντίθετο κατέληξε να γίνει απλώς ο ένοπλος βραχίον της ισχυρότερης εθνικής φράξιας μέσα στο Κόμμα: των Μεγαλοσέρβων εθνικιστών.

Η αίτηση των διανοούμενων του Βελιγραδίου προς τις αρχές (Γενάρης 1986) να ενεργοποιηθούν ενάντια στην υποτιθέμενη γενοκτονία της σερβικής μειονότητας στο Κόσοβο, υπήρξε το εναρκτήριο λάκτισμα για την αναγέννηση του μεγαλοσέρβικου εθνικισμού. Οι συνταγματικές αλλαγές και η επιβολή στρατιωτικού νόμου επανέφεραν το Κόσοβο στο κορμό του σερβικού κράτους και έδωσαν το έναυσμα στις λοιπές τοπικές γραφειοκρατίες να κινηθούν προς τη πλήρη ανεξαρτησία. Όμως η βαθύτερη αιτία της αναβίωσης του εθνικισμού θα πρέπει ν'αναζητηθεί στους ταξικούς αγώνες κατά το δεύτερο ήμισυ της δεκαετίας του 80.

Στην περίοδο 1985-89, η ομοσπονδιακή κυβέρνηση, με τη συναίνεση των τοπικών ηγεσιών, προσπάθησε να ενσωματώσει πλήρως τη γιουγκοσλαβική οικονομία στον διεθνή κύκλο του κεφαλαίου. Τον Φεβρουάριο του 1987, κάτω από τις οδηγίες του ΔΝΤ, του κυριώτερου πιστωτή της, προχώρησε σε περικοπές μισθών και απολύσεις, και σύντομα, το 1988-89, ακολούθησαν δραστικές αλλαγές του νομικού πλαισίου της καπιταλιστικής σχέσης: κατάργηση της ψευτο-αυτοδιαχείρισης, φιλελευθεροποίηση της αγοράς εργασίας, αποκέντρωση του τραπεζικού συστήματος, κ.λπ. Ένα εκπληκτικό κύμα απεργιών ξέσπασε στις αρχές του 1987 στα ορυχεία και τα εργοστάσια της Κροατίας και της Σερβίας ενάντια στους γραφειοκράτες, τα συνδικάτα και τα εργατικά στελέχη. Η κυβέρνηση απείλησε να στείλει το στρατό και τα τάνκς ενάντια στους εργάτες. Οι αγώνες ήταν ασταμάτητοι: 1500 απεργίες και 380.000 απεργοί το 1987, 1360 απεργίες τους πρώτους μήνες του 1988 (2). Μια γεύση από τα αιτήματα; 100%

Διαμαρτυρίες για άνισότητα μισθών στή Γιουγκοσλαβία

ΒΕΛΙΓΡΑΔΙ, 12. (ΑΠΕ - Ρώτερ)-

Οι εργάτες 120 εργοστασίων της γιουγκοσλαβικής πόλης Ράντο Βλίτσα άποχώρησαν από το εργατικό συνδικάτο διαμαρτυρόμενοι για τους υψηλούς μισθούς που απολαμβάνουν οι τοπικοί αξιωματούχοι, γράφει η εφημερίδα «Πολίτικα».

Οι εργάτες δεν θέλησαν να παραδεχθούν, παρά τις εξηγήσεις, γιατί οι αξιωματούχοι του συνδικάτου του Κομμουνιστικού Κόμματος και του δήμου έχουν μισθούς έξι φορές υψηλότερους από τους δικούς τους.

Τα γιουγκοσλαβικά συνδικάτα είναι επίσημες οργανώσεις που ελέγχονται από το κυβερνών κόμμα.

Η κυβέρνηση της Γιουγκοσλαβίας εφαρμόζει ένα πρόγραμμα οικονομικής λιτότητας με στόχο την αναθέρμανση της οικονομίας, που είχε σαν άμεσο αποτέλεσμα την πτώση του βιοτικού επιπέδου.

Τό εξωτερικό χρέος της χώρας πλησιάζει τα 19 δισεκατομμύρια δολάρια και ό ετήσιος πληθωρισμός είναι της τάξης του 80%, που είναι ό υψηλότερος στην Εύρωπη.

Συνήθης ειδησεογραφία απ' τη Γιουγκοσλαβία της δεκαετίας του 80.

(2) Από το τέλος του 88 δεν υπάρχουν πια επίσημες στατι-

αυξήσεις στους μισθούς! Οι Γιουγκοσλάβοι εργάτες, στη προσπάθεια τους ν' αλλάξουν τις καπιταλιστικές σχέσεις διανομής, γίνονταν επίσης εμπόδιο στα σχέδια της ΕΟΚ να μετατρέψει τις ανατολικές χώρες σε μια ευρεία οικονομική περιφέρεια -πηγή φτηνής και πρόθυμης εργασίας. Τα συμφέροντα του διεθνούς κεφαλαίου και των τοπικών γραφειοκρατών ταυτίστηκαν.

Η εθνικιστική ιδεολογία που είχε ήδη χρησιμοποιηθεί τις προηγούμενες δεκαετίες για να πειθαρχήσει τις κοινωνικές αντιθέσεις, επιχειρώντας να πείσει τους εργάτες της μιας δημοκρατίας ότι η φτώχεια τους οφείλεται στην ανικανότητα των εργατών και των ηγετών της άλλης δημοκρατίας, έφτασε στα τέλη της δεκαετίας του 80 στο σημείο έκρηξης της. Ο κοινωνικός έλεγχος δε μπορούσε πλέον ν' ασκηθεί από τους ανυπόληπτους "σοσιαλιστές" ιδεολόγους. Η ανανέωση της νομιμοποίησης της γραφειοκρατίας και του καπιταλισμού μπορούσε να επιτευχθεί μόνο μέσω της δημιουργίας εθνών-κρατών που θα διαιρούσαν, αστυνόμευαν και ανασύνθεταν το προλεταριάτο στη βάση μιας νέας συμφιλίωσης ανάμεσα στο κράτος και τη κοινωνία των ιδιωτών. Οι ηγέτες είδαν καθαρά ότι για να διατηρήσουν και να επεκτείνουν την εξουσία τους έπρεπε να δημιουργήσουν καινούργια κοινωνικά κλουβιά εφευρίσκοντας μια νέα μορφή πολίτη, ένα νέο τύπο "γενικού συμφέροντος". Ήδη το 1989 οι μαζικές διαδηλώσεις είχαν αρχίσει να μετατρέπονται σε εθνικιστικές παρελάσεις. Τα πράγματα είχαν μπει στο "αωστό" δρόμο...

"Θυμάμαι πως αξιωματούχοι της αστυνομίας κατά τη διάρκεια ενημερωτικών συζητήσεων προσπαθούσαν να με κάνουν εθνικιστή (ενημερωτική συζήτηση είναι όταν σε συλλαμβάνουν χωρίς ένταλμα· δεν υπάρχει απολύτως καμιά επίσημη καταγραφή τέτοιων συλλήψεων· μπορεί να διαρκέσουν από μία ώρα έως μέρες· το περισσότερο που με κράτησαν ήταν 12 ώρες). Υπήρχε, προφανώς, σχέδιο πίσω απ' όλα αυτά. Δεν έπιασε σε μένα. Έπιασε όμως σ' εκατομμύρια άλλους... Με την έξυπνη χρήση της ιστορίας του κράτους και των εθνικών συμβόλων πήραν με το μέρος τους τους περισσότερους πολίτες που ήταν ήδη κουρασμένοι από τις μεγάλες ιδέες και τα φιλοσοφικά και πολιτικά πειράματα. Μ' ένα ακόμη πιο έξυπνο φλερτάρισμα με τις λέξεις "ελευθερία" και "ανεξαρτησία" μετέτρεψαν σε υποχείριό τους τους μη-κρατιστές/μη-εθνικιστές νεαρούς χούλιγκανς. Η Κροατική Δημοκρατική Ένωση, το κυρίαρχο εθνικιστικό κόμμα, χρησιμοποιεί ακόμα και τον Μπακούνιν στην επιθεώρησή της για να ερμηνεύσει τον αγώνα της γι' ανεξαρτησία ως αντιτιθέμενο στη μπολσεβίκικη αναγκαστική ενοποίηση της Γιουγκοσλαβίας... Ακόμη κι οι αναρχικοί έχουν βρει καταφύγιο στον εθνικισμό που καταβρόχθισε τους πάντες σχεδόν στην ανατολική Ευρώπη". (Ivo Skoric, "Yugoslavery", στο "Love and Rage", Αύγουστος 1991. Ο αναρχικός Ivo είναι ένας από τους δεκάδες χιλιάδες νέους που λιποτάκτησαν ή διέφυγαν στο εξωτερικό.)

Ο πόλεμος ενάντια σε πραγματικούς ή πλασματικούς "εξωτερικούς εχθρούς" αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της κατασκευής ενός έθνους-κράτους. Τα μέλη της δυτικής άρχουσας τάξης το γνωρίζουν αυτό πολύ καλά, μια και η εθνοποίηση του πληθυσμού στα δικά τους κράτη έχει ολοκληρωθεί προ πολλού. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ένα άρθρο του καθηγητή Τζον Μισράϊμερ στους "Τάϊμς της Νέας Υόρκης" τον Απρίλη του 93 όταν, υποτίθεται, οι ΗΠΑ απειλούσαν τον Μιλόσεβιτς με στρατιωτική επέμβαση, ο οποίος επισήμαινε πως η δημιουργία "ομοιογενών κρατών θ' απαιτήσει τη χάραξη νέων συνόρων και τη μεταφορά πληθυσμών". Στις 25 Μαρτίου 1991 ο Τούτzman και ο Μιλόσεβιτς συναντήθηκαν μυστικά στο Καραγιώργεβο και συμφώνησαν να διαμελίσουν τη Βοσνία.(3) Ανάγκασαν έτσι μέσω του πολέμου έναν μη-εθνικιστικό, μη-φανατισμένο θρησκευτικά πληθυσμό να πάρει το μέρος του ενός ή του άλλου εκ των αντιμαχομένων για να επιβιώσει.(4) Ο διαμελισμός υποστηρίχθηκε από τις μεγάλες δυνάμεις στη συνδιάσκεψη του Λονδίνου

στικές. Από διάφορες πηγές γνωρίζουμε ότι μόνο το Δεκέμβρη του 89 στη Σερβία, το Μοντενέγκρο και τη Μακεδονία απήργησαν 650.000 εργαζόμενοι.

(3) Από πληροφορίες των Φαϊνάνσιαλ Τάϊμς (27 Ιουνίου 1991). Στο ίδιο φύλλο επισημαίνεται ότι η χρονική στιγμή δεν είναι τυχαία. Εκείνες τις μέρες απεργούσαν μόνο στη Σερβία 700.000 εργάτες και εργάτριες μετάλλου και υφαντουργίας. Ήταν το τελευταίο μεγάλο απεργιακό κύμα.

(4) Όπως και στη Μακεδονία στις αρχές του αιώνα, ένα μεγάλο μέρος των οικογενειών στη Βοσνία προέρχεται από μικτούς γάμους. Αντίθετα μ' ό,τι γενικά διαδίδεται, η

τον Αύγουστο του 1992. Οι εθνικές εκκαθαρίσεις δεν έγιναν μόνο από το στρατό και τις συμμορίες των Σέρβων και Κροατών αλλά κι από τις εφοδιοπομπές του ΟΗΕ. Οι "ειρηνευτικές" δυνάμεις οργάνωσαν την εκκένωση της Σρεμπρένιτσα και δεκάδων άλλων περιοχών από τους μουσουλμάνους πρόσφυγες καθώς και τις ανταλλαγές εκατοντάδων χιλιάδων αιχμαλώτων. Ξέρουμε ακόμα ότι τα στρατόπεδα συγκέντρωσης χρησιμοποιήθηκαν για ν' ασκηθεί συστηματική πίεση στους μουσουλμάνους, και κυρίως στις μουσουλμάνες μέσω των βιασμών, να υπογράψουν δηλώσεις παραχώρησης της περιουσίας τους στις "αρχές" (δηλ. τους Σέρβους ως επί το πλείστον). Σήμερα ο σερβικός στρατός κατέχει το 70% του βοσνιακού εδάφους και το 20% βρίσκεται υπό Κροατική κατοχή. Η "ειρήνη" για την οποία κάθε τρεις και λίγο συνδιασκέπτονται θα έρθει να αποτελειώσει ό,τι ο πόλεμος αφήνει ανολοκλήρωτο.

Δε μπορούμε να ξέρουμε από 'δώ αν οι Γιουγκοσλάβοι προλετάριοι και αγρότες, ανεξαρτήτως εθνότητας, έχουν πλέον το κουράγιο ν'αντισταθούν στους "ειρηνοποιούς" δηλ. στους στρατοκράτες, όπως το είχαν κάνει στο Βούκοβαρ και τη Βοσνία στις πρώτες φάσεις του πολέμου. Στο Βούκοβαρ, το φθινόπωρο του 1991, κάθε άλλο παρά περί ενός "εθνικιστικού" πολέμου επρόκειτο. Όπως δήλωσε ένας Κροάτης βετεράνος στο ειρηνιστικό περιοδικό του Ζάγκρεμπ ARK (νο 5., Μάης 92) "μαζί μας ήταν Σέρβοι, με τους οποίους μέναμε στην ίδια γειτονιά. Πολέμησαν τους Σέρβους εισβολείς γιατί ήξεραν ότι ήθελαν να καταστρέψουν το Βούκοβαρ και ό,τι συναντούσαν στο δρόμο τους." Καμιά "μάννα πατρίδα" δε θα τιμήσει ποτέ αυτούς τους νεκρούς Σέρβους. Ούτε τους εκατοντάδες νεκρούς που έπεσαν από σφαίρες σέρβων, κροατών και μουσουλμάνων ελεύθερων σκοπευτών στην τεράστια αντιεθνικιστική διαδήλωση των 200.000 ατόμων την άνοιξη του 92 στο πολυεθνικό Σεράγεβο. Ο αμυντικός αγώνας τους δεν ανήκει παρά στον ευρύτερο αγώνα για την ανθρώπινη κοινότητα- και μόνο σ' αυτόν.

"Ω αδέλφια μου, η ευγένειά σας δε θα πρέπει πίσω να κοιτάζει, αλλά πέρα μπροστά. Θα πρέπει φυγάδες των πατρίδων να γίνετε! Ν' αγαπάτε τη χώρα των παιδιών σας: η αγάπη αυτή ας γίνει η νέα σας ευγένεια, η ανεξερεύνητη χώρα στις πιο μακρινές θάλασσες!

Πρώην Γιουγκοσλαβία: η γένεση των εθνών.

Βοσνία-Ερζεγοβίνη είχε το χαμηλότερο ποσοστό θρησκευόμενων (17%, σύμφωνα με σφυγμομέτρηση του 1985) απ' όλες τις άλλες ομόσπονδες δημοκρατίες. Όσο για την εθνική συνείδηση των Κροατών, Σέρβων και Μουσουλμάνων κατοίκων της Βοσνίας, ας είναι κανείς σίγουρος ότι αυτή μόλις τώρα διαμορφώνεται μέσω του πολέμου.

Προστάζω στα ξάρτια σας αυτή τη γη ν'αναζητάνε
ακατάπαυστα!"

Νίτσε, "Έτσι μίλησε ο Ζαρατούστρα".

Η ανάλυση που εκτέθηκε παραπάνω βρίσκεται στον αντίποδα των περισσότερων απόψεων πάνω στο θέμα που κυκλοφόρησαν στο λεγόμενο επαναστατικό χώρο στην Ελλάδα. Οι νεολενινιστικές αντιιμπεριαλιστικές ερμηνείες του Κορνου (βλ. τη μπροσούρα "Βαλκάνια: ανάμεσα στο παρελθόν και τη νέα τάξη") και του "Αναρχικού" (τεύχ. 73) θεωρούν την Ελλάδα και τη Σερβία "αντιιμπεριαλιστικές" χώρες που "χαλάνε την καπιταλιστική σούπα" που μαγειρεύουν οι κακοί Αμερικάνοι και Γερμανοί! Η φερόμενη ως "Αντιπολεμική αντιεθνικιστική Συσπείρωση" κατακρίνει τις "αριστερές παρεκκλίσεις" και τον "ιδεολογικό πρωτογονισμό του αντιεξουσιαστικού ριζοσπαστισμού" και βεβαιώνει ότι "το στοίχημα που παίζεται τα τελευταία χρόνια στα Βαλκάνια δεν είναι βέβαια[!] η χειραφέτηση από την εκμετάλλευση και η ανατροπή του συστήματος και της εξουσίας", αλλά η επιτυχία που θα έχουν οι ανώδυνες ειρηνιστικές λιτανείες στη Βοσνία, αν κρίνουμε από τις δραστηριότητές τους. Οι άνθρωποι είναι σαφέστατοι: "Όταν μιλούσαμε για τους δύο δυνατούς δρόμους μεταπολίτευσης στη Γιουγκοσλαβία, τον εθνικό και τον κοινωνικό, δεν εννοούσαμε με κανένα τρόπο ότι αυτό που λέγαμε κοινωνικός δρόμος θα ήταν ένας δρόμος χειραφέτησης ή έστω κοινωνικής ριζοσπαστικότητας"(5). Προτείνοντας τη χαλαρή συνομοσπονδία εθνών-κρατών ή τον πλήρη αποχωρισμό και την "αυτοδιάθεση των εθνών" (λες και δε γίνεται τίποτα απ'αυτά στην πρώην Γιουγκοσλαβία), έχουν την ψευδαίσθηση ότι θα αποτρεπόταν η πολεμική σφαγή. Εξίσου ασήμαντες είναι και οι πολιτικές φεντε-ραλιστικές προτάσεις των κοινωνικών οικολόγων: συνομοσπονδία αυτόνομων περιφερειών. Ποτέ δε μπόρεσε η πολιτική, σα διαχωρισμένη δραστηριότητα που είναι, να υπερβεί τις κυρίαρχες κοινωνικές σχέσεις μιας εποχής.

Ο πόλεμος των γιουγκοσλάβων γραφειοκρατών ενάντια στο προλεταριάτο και τους αγρότες- καθόλου ανεξάρτητος από τη γενικότερη αναδιάρθρωση του Κεφαλαίου στην Ευρώπη- αποδεικνύει ότι στην εποχή μας κάθε μορφή πολιτικής χειραφέτησης ή μόνιμης μεταρρύθμισης είναι πλέον αδύνατη. Αν δεν προωθήσουμε τους αγώνες ως την κατάργηση της μισθωτής εργασίας και όλων των μορφών αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας, ο μελλοντικός μετασχηματισμός των χωρών μας σε οικονομικές περιφέρειες της ΕΟΚ θα προλογιστεί από ακόμα χειρότερες μέρες εθνικισμού και ρατσισμού. Οι βαλκανικές κοινωνίες έχουν πιαστεί σε μια επικίνδυνη παγίδα. Οι γραφειοκράτες αφ'ενός αποσκοπούν σ'έναν υπερεθνικό ευρωπαϊκό καπιταλισμό, αφ'ετέρου χρειάζονται τον εθνικισμό για να πειθαρχούν τις αντιδράσεις των μισθωτών (και των μαθητών, στην Ελλάδα) ενάντια στα μέτρα λιτότητας και τις περικοπές του κοινωνικού κράτους. Οι μισθωτοί παραπαίουν ανάμεσα στους αμυντικούς αγώνες και την ιδιώτευση, το συντηρητισμό και τη διαμαρτυρία. Αυτές οι μεταβατικές εποχές προσφέρονται για το καλύτερο ή για το χειρότερο.

(Το άρθρο αυτό είναι παραλλαγμένο τμήμα μιας ευρύτερης εργασίας για τον πόλεμο στην πρώην Γιουγκοσλαβία και το Μακεδονικό Ζήτημα. Η εργασία αυτή ολοκληρώθηκε το Μάη του 93, μεταφράστηκε στα αγγλικά και ταχυδρομήθηκε σε δεκάδες συντρόφους σ'όλο τον κόσμο).

Λαβεναίρ

(5) Βλ. τη συλλογή κειμένων με τίτλο "Χωρίς σύνορα", σελ. 44.